

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Nc/6/2022
Identifikačné číslo spisu: 4114212673
Dátum vydania rozhodnutia: 09.01.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Mario Dubaň
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:4114212673.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ H. O., bývajúceho v D. XXX, 2/ A. E. O., bývajúcej v D. XXX, proti žalovaným 1/ H. A. P., bývajúcemu v D. XXX, 2/ H. Z. P., bývajúcej v D. XXX, zastúpených JUDr. Svetlanou Kšiňanovou, PhD., advokátkou so sídlom v Nitre, Štefánikova trieda 4, o uloženie povinnosti zdržať sa zavlažovania trávnatých porastov a iné, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 15C/84/2014, o návrhu žalobcov 1/ a 2/ na vylúčenie sudcov JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD. a JUDr. Vladimíra Novotného z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8Co/64/2021, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriana Kálmánová, PhD. a JUDr. Vladimír Novotný, nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8Co/64/2021.

Odôvodnenie

1. Krajskému súdu v Nitre (ďalej aj „krajský súd“) bolo na pojednávaní konanom 3. novembra 2022 žalobcami 1/ a 2/ oznámené, že vznášajú námietku zaujatosti proti predsedníčke veci prejednávajúceho senátu JUDr. Adriane Kálmánovej, PhD. a proti ďalšiemu členovi senátu JUDr. Vladimírovi Novotnému. Dôvodom ich zaujatosti má byť ich kolegiálny vzťah s JUDr. Jarmilou Pogradovou, ktorej bol predtým pridelený súdny spis. V doplnujúcom písomnom podaní doručenom krajskému súdu 7. novembra 2022 žalobcovia 1/ a 2/ námietku zaujatosti konkretizovali tak, že 2. novembra 2022 sa dozvedeli meno JUDr. Jarmily Pogradovej, dnes už bývalej sudkyne Krajského súdu v Nitre, ktorá bola (v minulosti) členkou senátu spolu s predsedníčkou senátu JUDr. Adrianou Kálmánovou, PhD. a členom senátu JUDr. Vladimírom Novotným, aktuálne konajúci vo veci vedenej pod sp. zn. 8Co/64/2021. Uviedli, že dňa 2. novembra 2022 videli, ako JUDr. Jarmila Pogradová vchádza do nehnuteľnosti č. d. XXX v obci Y. Z., LV č. XXXX v bezprostrednom susedstve rodinného domu č. XXX, LV č. XXXX, patriaci rodine žalovaných 1/ a 2/ s tým, že obe nehnuteľnosti stoja pri hlavnej ceste. Ďalším dôvodom, pre ktorý sú obaja sudcovia zaujatí spočíva v tom, že vo veci bol dvakrát zrušený termín verejného vyhlásenia rozsudku a že na pojednanie veci samej bolo na 3. novembra 2022 nariadené pojednávanie. Takýto postup žalobcovia 1/ a 2/ hodnotia ako vysoko neštandardný, majú vážne pochybnosti o nestrannosti obidvoch namietaných sudcov.

2. Z uvedených dôvodov žalobcovia 1/ a 2/ žiadali, aby boli sudcovia JUDr. Adriana Kálmánová, PhD. a JUDr. Vladimír Novotný vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8Co/64/2021.

3. Predsedníčka senátu 8Co Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriana Kálmánová, PhD. sa k vznesenej námietke zaujatosti vyjadrila tak, že sa necíti byť vo veci zaujatá a ozrejmila, že sudkyňa JUDr. Jarmila Pogranová bola členkou senátu 8Co do 30. septembra 2021, kedy jej funkcia sudkyne zanikla. V čase, keď predmetná vec napadla, kolegyňa JUDr. Jarmila Pogranová už nebola členkou senátu 8Co, ani sudkyňou Krajského súdu v Nitre. Ďalej uviedla, že druhý dôvod, pre ktorý by mala byť vo veci zaujatá, sa týka procesného postupu súdu v konaní, na ktorú námietku sa v zmysle § 53 ods. 3 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) neprihliada.

4. JUDr. Vladimír Novotný - člen senátu 8Co sa k námietke zaujatosti uplatnenej žalobcami 1/ a 2/ vyjadril tak, že sa vo veci necíti zaujatý, lebo inak by sám namietal svoje vylúčenie z prejednávania a rozhodovania sporu. S bývalou kolegyňou JUDr. Jarmilou Pogranovou nie je v kontakte, predmetnú vec s ňou nikdy neriešil, jej prípadný vzťah k príbuzným žalovaných za dôvod svojho vylúčenia nepovažuje, rovnako ani poukaz na (bývalý) kolegiálny vzťah k JUDr. Jarmile Pogranovej. Dodal, že žalobcom 1/ a 2/ neprináleží hodnotiť označený procesný postup krajského súdu za „neštandardný“.

5. Podľa § 49 ods.1 CSP sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.

6. Podľa čl. 48 ods. 1 veta prvá Ústavného zákona č. 460/1992 Zb. z 1. septembra 1992 v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústavy“) nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

7. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu (veci), k nezaujatému prístupu k stranám (účastníkom), ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočností, ktoré sú z hľadiska vylúčenia sudcu považované za právne relevantné. Týmito skutočnosťami sú právne významné vzťahy sudcu, a to jeho vzťah: a/ k sporu (veci), v rámci ktorého vzťahu by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k nim, c/ k zástupcom strán sporu (účastníkom konania), ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „nadriadený súd“, alebo „najvyšší súd“) ako súd nadriadený Krajskému súdu v Nitre [§ 54 ods. 2 CSP v spojení s čl. I § 5 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z.] preskúmal vec a posúdil opodstatnenosť námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 CSP. Citované zákonné ustanovenie predpokladá taký vzťah vlastného záujmu sudcu na prejednanom spore (veci) alebo taký jeho osobný vzťah k stranám sporu (účastníkom konania), ich zástupcom, alebo osobám zúčastneným na konaní, ktorý by pri všetkej nožnej snahe o správnosť rozhodnutia ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

9. Nezávislosť s nestrannosťou a odbornosťou (kvalifikáciou) sudcu sú podmienkami kvalitného rozhodovania a jeho predvídateľnosti a sledujú tak význam riadneho naplňovania (poskytovania) spravodlivosti. Nezávislosť a nestrannosť úzko spolu súvisia, často sa prekrývajú a nie je vždy ľahké ich od seba odlišiť. Nestrannosť definovaná aj ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti býva považovaná za pojem širší ako nezávislosť. Nestrannosť sudcu musí byť podstatou jeho funkcie, zatiaľ čo jeho nezávislosť ju má iba umožňovať. Pod sudcovskou nezávislosťou a nestrannosťou treba

rozumieť aj nezávislosť a nestrannosť každého jednotlivého sudcu.

10. Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutia vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým stranám konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

11. Inštitútom vylúčenia sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť (§ 49 až § 51 CSP) sa v civilnom konaní garantuje základné právo na prerokovanie a rozhodnutie sporu nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a stranickosti (nadŕžania určitej procesnej strane).

12. Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavnoprávna úprava práva na spravodlivý proces zakotvená v čl. 46 ústavy zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec strany sporu nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 ods. 1 ústavy). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia sporu pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (napr. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 73/97, sp. zn. I. ÚS 27/98, sp. zn. II. ÚS 121/03). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu ako tzv. zákonný sudca, ktorý by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania.

13. Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) pri posudzovaní nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru (napr. rozhodnutie vo veci Piersack c. Belgicko). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Vychádza z prezumpcie nestrannosti, pokiaľ nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva dôkaz o skutočnej zaujatosti (napr. rozhodnutie vo veci Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych príznakov. Uplatňuje sa tzv. teória zdania nezaujatosti podľa ktorej platí, že „spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná“. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (napr. rozhodnutie vo veci Delcourt proti Belgicku). Rozhodujúcim prvkom pri posudzovaní námietky zaujatosti zákonného sudcu je to, či obava strany je objektívne oprávnená a relevantná. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych dostatočne závažných skutočnostiach.

14. Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu. Podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (viď tiež Fey c. Rakúsko). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Z uvedenej judikatúry ESLP a ústavného súdu možno vyvodíť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu

objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

15. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaných sudcov, je potrebné konštatovať, že členovia odvolacieho senátu sa necítia byť zaujatí. Podľa toho možno dôvodne prezumovať, že tu neexistuje žiaden vzťah k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní, pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich zaujatosti.

16. Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti v podanej námietke zaujatosti (kolegiálny vzťah s bývalou sudkyňou a členkou senátu 8Co JUDr. Jarmilou Pogranovou, ktorá bola žalobcami 1/ a 2/ videná ako vchádza do nehnuteľnosti č. d. XXX v obci Y. Z., LV č. XXXX v bezprostrednom susedstve rodinného domu č. XXX, LV č. XXXX, patriaci rodine žalovaných, čo môže narušovať zdanie nezaujatosti na strane namietaných aktuálnych členov senátu 8Co) prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu z objektívnych aspektov, a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti, vychádzal nadriadený súd z vyššie citovanej judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja strany, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať. Z obsahu vznesenej námietky zaujatosti žalobcov 1/ a 2/ (č. l. 723 spisu) nevyplývajú také konkrétne skutočnosti z hľadiska týchto kritérií, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti predsedníčky a člena senátu 8Co, ktorí majú vec v rámci odvolacieho prieskumu na odvolacom súde prejednať a rozhodnúť. Sudca je predstaviteľom súdnej moci. Pri výkone svojej funkcie je nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy je povinný vykladať podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia (čl. 144 ústavy, § 2 ods. 2 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Obsah tohto práva a povinnosti je základným pilierom výkonu funkcie sudcu. Preto samotné subjektívne pochybnosti a domnienky žalobcov 1/ a 2/ o zaujatosti sudcov Krajského súdu v Nitre JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD. a JUDr. Vladimíra Novotného iba z titulu, že bývalá členka senátu 8Co JUDr. Jarmila Pogranová bola žalobcami 1/ a 2/ videná ako vchádza do nehnuteľnosti v bezprostrednom susedstve rodinného domu patriaci rodine žalovaných, nemôžu bez uvedenia ďalších relevantných skutočností zakladať dôvod pre legitímne obavy z nestranného a nezaujatého rozhodovania JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD. a JUDr. Vladimíra Novotného.

17. Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovskej nezávislosti), vec prejednávajúci senát najvyššieho súdu nezistil také okolnosti, ktoré by mali alebo mohli byť vnímané ako porušujúce právo na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) a negarantujúce rozhodovanie nezávislým a nestranným sudcom. Z týchto dôvodov nezistil naplnenie predpokladov v zmysle ustanovenia § 49 ods. 1 CSP zakladajúcich pochybnosti o nezaujatosti JUDr. Adriany Kálmánovej, PhD. a JUDr. Vladimíra Novotného a rozhodol, že ich nevyklučuje z prejednávania a rozhodovania vecí vedenej na Krajskom súde v Nitre pod sp. zn. 8Co/64/2021.

18. Pokiaľ žalobcovia 1/ a 2/ namietali neštandardnosť postupu menovaných členov senátu 8Co pri opakovanom rušení termínu verejného vyhlásenia rozsudku a nariadení pojednávania (na prejednanie vecí samej), jedná sa o námietku týkajúcu sa iba okolností, ktoré spočívajú v procesnom postupe členov senátu alebo jeho rozhodovacej činnosti, na ktorú súd pri rozhodovaní o námietke zaujatosti neprihliada (§ 53 ods. 3 CSP). Najvyšší súd na uvedenom základe podanej námietke zaujatosti nevyhovel.

19. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.